

Turkish Studies Social Sciences

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1525-1545

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22976

ISSN: 2667-5617

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✓Received/Geliş: 13.05.2019

✓Accepted/Kabul: 10.08.2019

📅 Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (26.07.2019)-Referee 2 (29.07.2019)

This article was checked by iThenticate.

SURİYELİ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK VE SOSYAL UYUM DENEYİMLERİ: ÜSKÜDAR'DA NİTEL BİR ÇALIŞMA

Adem KALEBAŞI* - Fethi GÜNGÖR**

ÖZ

Dünyada en fazla sayıda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan Türkiye'de ilk başta geri dönecekleri varsayımıyla kısa vadeli planlamalar yapılmıştır. Ancak savaşın devam etmesi, yaşam alanlarının yok olması ve gelenlerin günden güne artmasıyla birlikte daha uzun süreli planlamalar yapılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda çocukların eğitim sorunu gündeme alınmıştır. Bu soruna acil cevap olarak STK'ların öncülüğünde kendi dillerinde ve müfredatlarıyla oluşturulan Geçici Eğitim Merkezleri'nin (GEM) yeterli olmadığı kabul edilmiştir. Okul çağında yaklaşık bir milyon Suriyelinin olduğu Türkiye'de GEM'lerden devlet okullarına geçiş sürecinin iyi yönetilmesi; velilerin, idarecilerin ve öğretmenlerin yeni duruma iyi hazırlanması, öğrencilerin akademik ve sosyal uyumu açısından önem kazanmaktadır.

Ortaöğretimde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerinin okula akademik ve sosyal uyumunu ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada 13 Suriyeli öğrenci, 7 öğretmen ve 3 okul idarecisinin görüşü alınarak değerlendirilmiş ve öneriler sunulmuştur. Bulgulara göre ortaöğretim öğrencilerinin akademik uyumunu güçleştiren temel faktör, öğrencilerin Türkçe okuma ve yazma becerilerinin yetersiz olmasıdır. Sosyal uyum konusunda ise özellikle 9. sınıf öğrencilerinin grup oyunlarından ve etkinliklerden dışlanma gibi çeşitli sorunlar yaşadıkları gözlenmiştir. Suriyeli öğrencilerin arkadaşları tarafından kabulleriyle ilgili görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin özellikle okula yeni başladığında, 9.

*Doktora Öğrencisi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet ABD, E-posta: pdradem@gmail.com

**Prof. Dr., Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, E-posta: fethi.gungor@yalova.edu.tr

sınıfta arkadaşları tarafından kabul edilmekte sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu sorunlar etkinliklerden ve oyundan dışlanma, kaba davranılma gibi çeşitli olumsuz davranış biçimlerini içermektedir. Okula yeni başlayan öğrenciler akademik ve sosyal desteğe daha fazla ihtiyaç duymakta, bu desteği alan öğrenciler sonraki sınıflara daha iyi uyum sağlamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Öğrenciler, Ortaöğretim, Akademik Uyum, Sosyal Uyum, Geçici Eğitim Merkezi (GEM).

ACADEMIC AND SOCIAL HARMONY EXPERIENCES OF SYRIAN SECONDARY SCHOOL STUDENTS: A QUALITATIVE STUDY IN USKUDAR

ABSTRACT

In Turkey, which hosts Syrian refugees at the highest number in the world, at first short-term plans has been made with the assumption that the Syrians would go back. But with continuation of the war, the destruction of habitat and arrivals increasing day by day, the children's education issue has been taken on the agenda starting planning more long-term planning decisions. As an immediate response to this problem, Temporary Training Centre (TTC) in their own language and curriculum which has been emerged in the leadership of NGOs haven't been adequate. In Turkey where there are about one million Syrian at school age, the good management of the process of the transition from TTCs to the public schools, the adaptation planning of the parents, administrators and teachers to the new situation have become more of an issue in the means of the students' academic and social adaptation.

At this study which aims to show the academic and social harmony of the Syrian students who study in secondary school, the opinions of 13 Syrians students, 7 teachers and 3 school administrators has taken and evaluated and recommendations are presented. The basic finding of the research is the main factor that makes the academic harmony of the secondary school students difficult is the lack of reading and writing skills in Turkish. It has been observed that about social harmony, the 9th grade students particularly have various problems such as exclusion from group games and activities. Based on views of Syrian students on their acceptance by their friends, it is apparent that students face issues in terms of acceptance by their friends particularly at grade 9 when they start school. The issues include various negative behaviors such as preclusion from activities and games and receiving harsh treatment. New students require more academic and social support and that this support improves their harmonization during higher grades.

STRUCTURED ABSTRACT

1. Introduction

The protest movement known as the "Arab Spring" which started in Tunisia in 2010 has spread throughout Arabic lands quickly and

started to take hold in Syria in 2011. In the aftermath of the violence, Turkey responded with an exemplary policy and adopted with an open borders policy, thereby accepting thousands of refugees and assuming a great responsibility. Since the first day of the crisis, Turkey has been using all of its resources to support refugees in many areas, mainly the right to live. According to data from the Directorate General of Migration Management of the Ministry of the Interior, Turkey was hosting 3,547,194 Syrian refugees under temporary protection as of March 2018. Approximately one thirds of this population is comprised of children at educational ages.

Turkey has made great sacrifices for Syrian refugees and tried to manage this intense immigration experience effectively despite little support from the rest of the world; however, the country has faced various troubles on issues such as cultural harmonization, employment, preserving family unity, health, education, fixed housing, and citizenship rights from time to time. Primary needs support in areas such as housing, food, health, and clothing throughout this time, along with continuing war in Syria and the expectation that refugees will be staying in Turkey for a long time, has brought forward programs on cultural harmonization and social integration. In this study, qualitative method and in-depth interview techniques were employed in order study academic and social harmonization processes of Syrian students, factors that made this process easier or more difficult, harmonization experiences of these students with their other friends, teachers, and administrators in terms of their impact of education on the process of harmonization.

2. Study Method

In-depth interviews with Syrian students, teachers, and school administration was employed in order to study academic, cultural, and social aspects of school harmonization experiences of Syrian students. A semi-structured interview form designed by the researchers was used for this purpose. Data were gathered based on answers given on this interview form. During data analysis, themes were created based on answers given by Syrian students. Criterion sampling, which is a sampling method used for research purposes, was employed during this study. Data maturation was taken into consideration when determining the number of participants. The data gathering process ended when data gathered started to repeat itself. The study data were gathered using in-depth interviews with selected students on March 23rd - April 12th, 2018. In terms of the ethical aspect of the study, each participant was informed about the purpose and scope of the study.

In addition to demographic traits, the students were asked about acceptance by school friends, teachers, and school administrators, whether they feel alone at school, their academic average, and their attendance rate at school. The students were asked if they remember any incident at school related to these themes. The goal of the researchers was to uncover feelings and thoughts of students and teachers by asking explorative questions during these interviews in light of questions prepared by the researchers beforehand.

3. Findings, Conclusion, and Suggestions

In this study on the academic and social harmonization process of Syrian students educated at state schools along with factors that make this process easier or more difficult, the researchers have tried to take opinions of Syrian students, the teachers that enter their classes, and school administrators. Grade averages, attendance rates, and friendship preferences of these students along with their Turkish speaking, writing, and reading levels were assessed in order contribute to these opinions. Looking at academic harmonization of Syrian students receiving secondary education, it is apparent that the main problem in terms of academic harmonization is lack of Turkish reading and writing skill rather than speaking in Turkish. This issue makes academic harmonization particularly harder at grades 9 and 10, while their reading and writings skill improve during grades 11 and 12. lack of reading and writing skills have a negative impact on exam performance of these students; classical test types are particularly harder for these students and they receive lower grades compared to multiple choice exams. Attendance a rate of students at grades 9 and 10 is impacted rather negatively compared to students from higher grades. Absent days for students at grades 9 and 10 was compared with their grade averages at first semester and revealed that the students receive lower grades as their days of absence increases. It can be surmised that absent days of these students increase as lower grades create a sense of failure.

These results indicate that improving academic harmonization of students may decrease absent days. Receiving education in religious vocational high schools support academic harmonization of these students due to classes such as Arabic, Quran, and Hadiths. However, students struggle in language intensive classes that require more reading and writing such as history and literature which has a negative impact on their academic harmonization.

Based on views of Syrian students on their acceptance by their friends, it is apparent that students face issues in terms of acceptance by their friends particularly at grade 9 when they start school. The issues include various negative behaviors such as preclusion from activities and games and receiving harsh treatment. The most important factor in terms of having Syrian students getting accepted by their friends seems to be their communication skills. Students with higher communication skills are more easily accepted by other students. Few students have a negative attitude towards Syrian students due to the political agenda on refugees in the country and cast these students away. Students have reported that they experience such issues particularly during grades 9 and 10. It can be argued that the fact that students at higher grades not being affected from such negative attitudes is due to social relationship networks built between these students and school teachers and other students or their improved coping skills.

A portion of Syrian students argue that school teachers don't treat them different from other students and their teachers treat them based on their success. However, some students feel that their teachers have a negative attitude towards them in terms of grading, they refrain from asking questions to such teachers and that their poor Turkish skills can be a source of ridicule. All these assessments indicate that teachers

usually have an inclusive approach towards students; however, a small number of teachers show their negative attitude by way of poorer grades or lack of interest towards the student.

In their opinions on harmonization of Syrian students, teachers have stated that having academic success reinforces positive attitude towards Syrian students who have newly arrived at a school and lack of serious issues between students contribute to creating a good atmosphere for foreign students at the school. School administrators have stated that certain teachers were not comfortable with having Syrian students at school but factors such as positive attitude of school administrators, general positive attitude of teachers, and academic success of students contribute to alleviation of negative attitudes of such teachers. School administrators state new students require more academic and social support and that this support improves their harmonization during higher grades.

Keywords: Syrians Students, Secondary School, Academic Harmony, Social Harmony, Temporary Training Centre (TTC).

Giriş

2010 yılında Tunus'ta başlayan ve "Arap Baharı" olarak nitelendirilen protesto gösterileri Arap coğrafyasında hızla yayılarak devam etmiş, 2011 yılında Suriye'yi de etkisi altına almıştır. Suriye'deki protestolar rejim tarafından şiddetli bir şekilde bastırılmış, katliamlara yol açmıştır. Bu yoğun şiddet ortamından binlerce kişi aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Irak, Lübnan, Mısır gibi komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmışlardır. Suriyelilerin yaşadıkları insanî dramı ve travmatik kaçıışı Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarihte eşine az rastlanan, "yakın tarihte görülen en büyük göç dalgası" olarak nitelemektedir. Savaştan kaçarak gelen bu insanlara karşı Türkiye uluslararası topluma örnek olacak bir politika ile cevap vermiş, açık kapı politikası uygulamış ve binlerce mülteciyi ülkeye kabul ederek büyük bir sorumluluk üstlenmiştir. Uluslararası koruma ilkeleriyle tam uyumlu olan bu politika, uluslararası toplum tarafından o dönemde ve daha sonra da takdirle karşılanmıştır (Erdoğan, 2015: 5).

Türkiye krizin başladığı ilk günden itibaren tüm imkânlarını kullanarak sığınmacılara başta hayat hakkı olmak üzere birçok alanda destek olmaya devam etmektedir. Türkiye Suriye krizinde en fazla mülteci barındırarak (BM, 2016) insani desteğe en fazla katkı sağlayan ülke olmuştur. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Mart 2018 itibariyle Türkiye'de geçici koruma kapsamında 3.547.194 Suriyeli mülteci bulunmaktadır. Bunlardan 228.299'u geçici barınma merkezlerinde, geri kalanlar ise bu merkezler dışında yaşamaktadır (GİGM, 2018). Suriye'deki savaşın halen devam etmesi ve ülkedeki şehirlerin, yaşam alanlarının yok olması nedeniyle, Türkiye'ye sığınan Suriye vatandaşlarının ülkelerine uzun bir süre daha dönemeyecekleri öngörülmektedir. Sığınmacı sayısının büyüklüğü ve yaşadıkları travma dikkate alındığında bu kişilerin ülkeye sosyal uyumunun sağlanmasına yönelik çalışmalar önem kazanmaktadır.

Türkiye 1951 tarihli Mültecilerin Statüsünün Belirlenmesine Yönelik Uluslararası Cenevre Sözleşmesi'ne koyduğu coğrafi sınırlama ile sınırdan geçip gelenleri mülteci ya da sığınmacı olarak tanımayıp "misafir" olarak tanımıştır. Türkiye'de 2013'de uygulamaya konan 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) çerçevesinde 22 Ekim 2014'de çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği, Türkiye'deki Suriyelileri "geçici koruma altındakiler" olarak tanımlamakta, mülteci ya da sığınmacı olarak kabul etmemektedir (Efe, 2015). Geçici koruma altındakiler tanımlaması doğrultusunda sınırı geçip gelenlerin başka ülkeye geçişleri engellenecek

ve oluşturulan kamplara yerleşeceklerdi. Geçici koruma statüsünün belirsizliğinden dolayı bu makalede zorunlu göç deneyimi yaşamış ve geçici koruma altında olan Suriyeli bireyler sığınmacı olarak isimlendirilmiştir.

Türkiye gerek açık kapı politikası doğrultusunda kendisine sığınan tüm Suriyelileri kabul etmesi, gerekse sığınmacıların barındığı kamplardaki organizasyon kabiliyeti, kamp dışındaki sığınmacılara sağlanan insani yardım, eğitim, sağlık ve mesleki eğitim hizmetleri ile sığınmacıların sosyal ihtiyaçlarına karşılık vermesi açılarından diğer ev sahibi ülkelere göre daha cömert ve başarılı olmuştur (Orsam, 2014). Ancak uzun yıllar boyunca Afganistan, Pakistan, Irak, Özbekistan gibi birçok ülkeden göç almakla birlikte 2011 yılından itibaren daha önce karşılaşmadığı sayıda ve yoğunlukta bir göçle karşılaşmıştır. Suriyeli sığınmacılar için önemli fedakârlıklarda bulunan, dünyadan çok az yardım gören Türkiye bu yoğun göç deneyimini etkili bir biçimde yönetmeye çalışsa da kültürel uyum, iş bulma, aile birliğini koruma, sağlık, eğitim, kalıcı konut, vatandaşlık hakları vb. konularda çeşitli sorunlarla da zaman zaman karşı karşıya kalmıştır.

Kuşkusuz sığınan insanların sayısı olarak büyüklüğü yanında bu insanların yaşadıkları çoklu travmalar, parçalanmış aileler, kendilerini ifade edememe gibi problemler daha önce yaşanan göç hareketlerinden bu göç hareketini farklılaştırmıştır. Bu kitlesel göçe karşı sivil toplum kuruluşları, AFAD ve Kızılay öncelikle sığınmacıların can ve mal güvenliğini sağlamaya yönelik çalışmalar yapmış, akrabaları olanlar akrabalarının yanına yerleştirilmiş, 11 ilde sığınmacılara yönelik kamplar oluşturulmuş, diğer sığınmacılar ülkenin farklı illerine dağılmışlardır.

Aradan geçen zaman içinde barınma, gıda, sağlık, giyim gibi birincil ihtiyaçlar yardımı yanında Suriye’de savaşın devam etmesi ve sığınmacıların daha uzun süre Türkiye’de kalacak olmaları beklentisi kültürel uyum ve sosyal bütünleşme amacıyla daha uzun süreli planlamaları gündeme getirmektedir. Uyum ve sosyal bütünleşmenin en önemli kolaylaştırıcı aktörü olarak eğitim ön plana çıkmış, hem örgün hem de yaygın eğitimde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yol haritası belirlenmiştir. Eğitimin uyum sürecindeki etkisi bakımından bu makalede Suriyeli öğrencilerin okula akademik ve sosyal uyum süreci, bu süreci kolaylaştıran ve zorlaştıran faktörler, bu öğrencilerin diğer arkadaşları, öğretmenleri ve idarecileriyle ilgili uyum deneyimleri nitel yöntem ve derinlemesine görüşme tekniğiyle araştırılacaktır.

1. Suriyeli Öğrencilerin Eğitimi

2011 yılında başlayan Suriye savaşı sonrasında yetişkinlerle birlikte milyonlarca genç ve çocuk farklı ülkelere kaçmışlardır. Bu çocuk ve gençlerin gelecek hayalleri, eğitimleri yarıda kalmış, dramatik göç nedeniyle bireysel ve toplumsal travmalar yaşamışlardır. İlk başta Suriyelilerin geri dönecekleri varsayımı ile kısa vadeli planlamalar yapılmış, sığınmacıların can güvenliği, barınma, gıda, sağlık ihtiyaçları giderilmeye çalışılmıştır. Ancak savaşın devam etmesi, yaşam alanlarının yok olması ve gelenlerin günden güne artması ile birlikte daha uzun süreli planlamalar yapılmaya başlanmış, çocukların eğitim sorunu gündeme alınmıştır. 3.547.194 Suriyeli mülteci sayısı ile dünyada en fazla mülteci kabul eden Türkiye mültecilerin eğitim öğretim çağındaki çocukları için girişimlerini artırmıştır. Bu girişimlerin belki de en önemlileri Suriyeli mültecilerin yaklaşık üçte birini oluşturan çocuklar için Geçici Koruma Yönetmeliğinin düzenlenmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Yabancılar Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Genelgesi’nin yayımlanmasıdır.

Türkiye’nin de katılımcısı olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 22. Maddesi’ne göre, katılımcı ülkeler, kendi sınırları içerisinde sığınmacı veya mülteci statüsündeki tüm çocukların sözleşmeden kaynaklanan tüm haklarını teslim etmek ve bu çocukların ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için yükümlülüklerini yerine getirme zorunluluğu bulunmaktadır. Ayrıca 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda ülke sınırları içerisindeki her bir çocuğun her şartta kanundan kaynaklanan şekliyle korumadan

faaydalanabileceği belirtilmektedir. Bütün bu sözleşmelere bağlı olarak kitlesel göçün yoğunlaşması ile birlikte Ekim 2014’de Geçici Koruma Yönetmeliği sağlık, eğitim ve sosyal yardım hizmetlerine ulaşım hem kamplarda yaşıayan hem de kamp dışında yaşıayan Suriyelilerin yararlanabileceği şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme yanında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, Çocuk Hakları sözleşmesi ilgi tutularak ülkede bulunan öncelikle zorunlu eğitim çağındaki öğrenciler başta olmak üzere, yabancılaraya yönelik eğitim öğretim faaliyetlerinin koordine edilmesi, eğitime erişim ve kaliteli eğitim hizmetlerinin sunulması, alanlarında ilgili birimler ve kurumlar ile eş güdümlü içerisinde çalışmaların sürdürülmesi için 2014/21 sayılı Yabancılaraya Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Genelgesi yayımlanmıştır. Bu genelge ile Suriyeli öğrencilerin Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda veya Suriyelilere yönelik oluşturulmuş Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) olmak üzere iki şekilde eğitimin verileceği öngörölmüştür. İl ve ilçe düzeyinde bu çalışmaların planlanması, Suriyeli öğrencilerin okullara yerleştirilmesi ve süreç takibi gibi işlemler için il ve ilçe eğitim komisyonlarının kurulması amaçlanmıştır (MEB, 2014).

Tüm bu düzenlemeler Suriyeli çocukların okullaştırılma süreçlerinde eşgüdüm getirmiş, eğitim hizmetlerini belirli bir standarda bağlamış ve okullaşma sürecini kolaylaştırmıştır. 2014 sayılı genelge ile Suriyeli çocukların eğitim hakkına erişimini hızlandırdığı, bu genelge ile kurulan komisyonlar sayesinde Devlet Okullarında ve Geçici Eğitim Merkezleri’nde öğrenci kayıtları yapılmış ve takip edilen öğrenci sayısı artmıştır. Suriyeli öğrencilerin eğitiminin yönetimi MEB Müsteşar Yardımcısı liderliğinde Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı olarak 2016 yılında kurulan Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığının koordinasyonu ile yürütölmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı’nın yayımlamış olduğu 2015-2019 Stratejik Planında ilk defa mültecilerin eğitimlerine yönelik planların yer aldığı görölmektedir; “Mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar veya vatansız olarak yurdumuzda bulunanların da buldukları sürece eğitim görmelerini sağlamak üzere bu öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonunun sağlanmasıya yönelik çalışmalar yapılacağı” (MEB, 2015) ifade edilmektedir.

2016-2017 eğitim öğretim döneminde Türkiye’de okullaşan Suriyeli öğrenci sayısı 492.544’tür. Buna göre okul çağındaki Suriyelilerin yaklaşık yüzde 59’u okullaşmıştır. Bu öğrencilerin %65’i Geçici Eğitim Merkezlerine (GEM), kalan %35 ise devlet okullarına devam etmektedir. Okullaşma oranının en yüksek olduğu kademe ilkokul iken en düşük olduğu kademe ortaöğretimdir (SETA, 2017: 12). Okulöncesinde okullaşmanın düşük olması, yoksulluk, erişim güçlüğu, okul öncesi eğitimin gerekliliğini düşünmeme gibi nedenler olabileceği değerlendirilmekte, lise düzeyinde ise yoksulluk dolayısı ile bir işte çalışmak zorunda kalma temel nedenler olarak düşünölmektedir.

Geçici Eğitim Merkezlerinde 13.116 Suriyeli eğitici hizmet vermektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmesi için 5.959 Türkçe, Rehberlik, Sınıf Öğretmenliği ve Türk Dili ve Edebiyatı branşlarında eğitim personeli görevlendirilmiştir. Eğitimin finansmanı büyük oranda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanırken, ayrıca Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kızılay, UNICEF ve ECHO (Avrupa Sivil Koruma ve İnsani Yardım İşlemleri) işbirliği ile Suriyeli öğrenciler için okula devam şartıyla yardım sistemi kurulmuştur (SETA, 2017: 13).

Bugün 14.742 devlet okulunda 351.000 öğrenci ve 432 Geçici Eğitim Merkezinde (GEM) 267.000 olmak üzere toplam 618.000 Suriyeli öğrenci Türkiye’de eğitim görmektedir. Bu sayı çağ nüfusunun %63’ünü ifade etmektedir. Türkiye’de öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin sayısı ve okul türü tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Türkiye’de Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Sayısı ve Okul Türü

Okul Türü	Okul /Merkez Sayısı	2016-2017 Eğitim Yılı Öğrenci Sayısı	2017-2018 Eğitim Yılı Öğrenci Sayısı
Devlet Okulu	14,742	201,505	351,135
Geçici Eğitim Merkezi (GEM)	432	291,039	267,813
Toplam Öğrenci ve Okul	15,174	492,544	618,948
Çağ Nüfusu	-	833,039	926,200
Okullaşma Oranı	-	%59	%63

Kaynak: MEB, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2017

Ülkemizde eğitim gören Suriyeli öğrencilerin büyük çoğunluğu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitim almaktayken 2017-2018 eğitim öğretim yılında öğrenci ağırlığı devlet okullarına kaymıştır. Daha önceleri ailelerin ve öğrencilerin Geçici Eğitim Merkezlerini tercih etmelerinde burada verilen eğitim dilinin büyük kısmının Arapça olmasının olduğu kadar merkezdeki öğretmenlerinde Suriyeli olmasının etkisi büyüktür. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı Geçici Eğitim Merkezlerinde haftalık 15 saat Türkçe ders görmenin ev sahibi topluluğa uyumu sağlamaya yeterli olmadığı gerekçesi ile 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren Geçici Eğitim Merkezlerini dönüştürmeyi, anasınıfından ve birinci sınıftan başlayarak öğrencilere devlet okullarını zorunlu tutmayı hedeflemiştir. Bu kararın bir sonucu olarak bu eğitim yılından itibaren Devlet Okullarındaki öğrenci sayısı Geçici Eğitim Merkezlerindeki öğrenci sayısını geçmiş oldu. Bu karar ile önümüzdeki yıllarda devlet okullarındaki Suriyeli öğrenci sayılarının daha da artması beklenmektedir.

Yabancı öğrenci bilgi sistemi (YOBİS) ve e- Okul bilgilerine göre Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün hazırladığı veriler Suriyeli öğrencilerin okullaşma oranları sınıf seviyelerine göre en yüksek düzeyde ilköğretimde, sonra sırasıyla ortaokul, anaokulu ve ortaöğretim şeklinde devam etmektedir. Okulöncesinde okullaşmanın düşük olması yoksulluk, erişim güçlüğü, okul öncesi eğitimin gerekliliğini düşünmeme gibi nedenlerle ilişkilendirilebilecekken, ortaöğretim düzeyinde ise yoksulluk dolayısı ile bir işte çalışmak zorunda kalma, ev geçimine katkı sağlama temel nedenler olarak düşünülmektedir.

Tablo 2: Türkiye’de Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Sınıf Sayılarına Göre Okullaşma Oranları

Sınıf	Resmî Okul	GEM	Toplam	Eğitim Kademesine Göre	Okullaşma Oranı
Okulöncesi	24,574	7,964	32,538	32,538	34%
1. Sınıf	91,052	17,303	108,355		
2. Sınıf	66,111	18,984	85,095	381,303	98%
3. Sınıf	35,094	71,785	106,879		
4. Sınıf	26,982	53,993	80,975		
5. Sınıf	39,611	14,949	54,56		
6. Sınıf	19,474	15,59	35,064	144,745	53%
7. Sınıf	9,712	20,228	29,94		
8. Sınıf	6,585	18,596	25,181		
9. Sınıf	13,619	4,92	18,539		
10. Sınıf	5,673	6,595	12,268	60,361	23%
11. Sınıf	2,507	7,107	9,614		
12. Sınıf	1,573	9,471	11,044		
Toplam	351,135	267,813	618,948	618,948	63%

Kaynak: MEB, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2017

“Tablo 2’de görüldüğü gibi resmî okullardaki öğrenci sayıları Geçici Eğitim Merkezindeki öğrenci sayılarını 1 ve 2. sınıf seviyelerinde geçmiştir. Bu durum Milli Eğitim Bakanlığının Geçici Eğitim Merkezlerini dönüştürme kararı almış olması ve okula yeni başlayan öğrencileri devlet okullarına yönlendirmesi ile ilgilidir. Aynı zamanda 1. sınıflarda yeni başlayan toplam öğrenci sayılarında da artış gözükmektedir. Bu artışta göçün devam etmesi, velilerin ailelerini okula göndermek için istekli olmaları ve Türkiye’de doğan Suriyeli çocuklarının sayısının artması da etkili olmuş olabilir. Okullaşma oranlarını değerlendirdiğimizde ilkokulda okullaşma yeterli düzeyde gözükürken ortaokul ve ortaöğretimde okullaşma yeterli seviyede değildir. Eğitime ihtiyacı olan bir milyona yakın Suriyelinin olduğunu düşünüldüğünde bu durum ülkeye uyum sürecini, bireysel ve toplumsal gelişmeyi dolayısı ile insan kaynakları yönetimini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca okullardaki Suriyeli öğrenci sayısı giderek artmaktadır. Bu sürecin iyi yönetilmesinde öğrencilerin okula uyumunun sağlanması, velilerin, idarecilerin ve öğretmenlerin yeni duruma hazırlanmalarında oryantasyon çalışmaları, planlama ve yol haritaları önem kazanmaktadır.

2. Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyumunu

Milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yapan Türkiye ilk mültecileri kabul ettiği yıllarda bu durumun geçici olduğunu düşünse de artık ülkede bulunan Suriyelilerin çoğunun kalıcı olacağı değerlendirilmektedir. Hatta yapılan araştırmalara göre Türkiye’deki Suriyelilerin önemli bir kısmının imkân verilmesi durumunda burada kalacağını ifade etmektedir (Erdoğan, 2015; Apak, 2015). Suriyelilerin kalıcı olacağı düşüncesi ülkeye uyum sürecinde eğitimi daha da ön plana çıkarmaktadır. Uyumunu kolaylaştırıcı faktörlerin en etkili olanı eğitimidir. Okullar mülteci çocukların kendilerini geleceğe taşıyabilmeleri ve toplumla bağ kurmaları için bir köprü görevi görmektedir (Kağnıcı, 2017). Böylece okullar mülteci çocukların sosyal ve kültürel uyumunda, çeşitli risklerden korunmasına önemli bir aktör olmaktadır.

Türkiye’de Suriye savaşının daha uzun süreceği ve Suriyelilerin kalıcı olacağı düşüncesi ön plana çıktıktan sonra 2014’den itibaren Suriyeli öğrencilerin eğitiminde önemli adımlar atılmış, genelgeler, yönetmelikler yayımlanmış, il ve ilçe düzeyinde komisyonlar kurulmuştur. Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminin koordinasyonu eşgüdüm sağlamak ve etkinliği artırmak için Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı olarak 2016 yılında kurulan Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığına verilmiştir. Bütün bu düzenlemeler Suriyeli öğrencilerin okullaşma oranını artırsa da özellikle ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde hala yeterli okullaşma düzeyine ulaşamamıştır. Önemli oranda Geçici Eğitim Merkezlerine (GEM), kısmen özel okullara ve devlet okullarına çağ nüfusunun önemli bir kısmı devam etmekteyse de ailelerin ekonomik nedenlerden dolayı çocuklarını çalıştırmak istemesi veya uzun süre okula ara vermektan kaynaklanan okula devam etmek istememe gibi nedenler Suriyeli çocukların eğitime ulaşmalarındaki en büyük engellerdendir (Erdoğan, 2015). Diğer bir sorun da Suriyeli öğrencilerin kısmen Türkçe eğitim almaları yanında çoğunlukla kendi dillerinde ve müfredatlarında Geçici Eğitim Merkezlerinde aldıkları eğitimin gelecekte üniversiteye yerleşmede ve formel işlerde çalışmalarını sağlayıp sağlamayacağı konusundaki müfredattır (Deniz, Ekinci ve Hülür, 2016).

Eğitim alanında uyumu engelleyen konuların başında dil engeli gelmektedir (Erdem, 2017; Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016). Bu sorun aynı zamanda ailelerin çocuklarını Türkçe eğitim verilen devlet okullarına gönderme yerine kısmen Türkçe genel olarak Arapça eğitim verilen Geçici Eğitim Merkezlerine gönderme nedenidir. Uyumu engelleyen diğer bir sorun devlet okullarında bazı öğretmen ve idarecilerin Suriyeli öğrencilere karşı olumsuz yaklaşımıdır (Emin, 2016; Sakız, 2016). Devlet okullarında Suriyeli çocukların idareciler tarafından kayıt sürecinde isteksizlik, sonrasında öğretmen, öğrenci ve veliler tarafından kabullenilmeme, dışlama, ötekileştirme, akran zorbalığı gibi olumsuz tutum ve davranışlarla karşılaşabilmektedirler (Emin ve Coşkun, 2016). Sakız’ın (2016) araştırması okul yöneticilerinin önemli bir kısmının son yıllardaki göç dalgasıyla oluşan farklılığın kendi okullarının akışını bozduğunu, göçmen çocukların kendi okullarındaki eğitimi zorlaştırdığı, mülteci çocukların kendi okullarında eğitim görmesine sıcak bakmadığını, genel olarak da okullarda mevcut homojen öğrenci yapısının devam etmesini savunduğunu ortaya koymuştur. Öğretmen adayları ile yapılan bir çalışmada çevreyi kirletmeleri, dilencilik yapmaları, fazla sayıda olmaları, ülkeye yük olmaları ve huzuru bozmaları gerekçeleri ile Suriyeli mültecilere karşı olumsuz bir tutum içinde oldukları görülmektedir (Kara, Yiğit ve Ağırman, 2016). Okul öncesi eğitim kurumlarında Suriyeli sığınmacıların karşılaştığı sorunların araştırıldığı bir çalışmada temel ihtiyaçların karşılanması konusunda sorun yaşayan mülteci çocukların sınıf ortamında daha fazla dışlandığı ifade edilmektedir. Ayrıca diğer ailelerin sığınmacı çocuklarla kendi çocuklarının aynı ortamda olmalarından rahatsız oldukları ve öğretmenlerin de Suriyeli çocukları tam olarak kendi öğrencileri gibi benimsemediklerin görüldüğü ifade edilmiştir (Mercan ve Bütün, 2016).

Suriyeli mültecilerle ilgili çalışmalar incelendiğinde Suriyeli öğrencilerin okula akademik ve sosyal uyumları ile ilgili bir çalışma görülmemektedir. Bu makalede Suriyeli öğrencilerin okula akademik ve sosyal uyum süreci, bu süreci kolaylaştıran ve zorlaştıran faktörler okul arkadaşları, öğretmenler ve idareciler bağlamında araştırılarak çözüm önerileri sunulacaktır.

3. Araştırmanın Tasarımı ve Bulgular

3.1. Araştırmanın Amacı

İstanbul, en fazla sayıda Suriyeli öğrencinin eğitim aldığı ildir. 2016-2017 eğitim ve öğretim yılına kadar Suriyeli öğrencilerin büyük çoğunluğu Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitim alırken Milli Eğitim Bakanlığının dönüştürme kararı sonrasında 2017-2018 eğitim öğretim yılında devlet okullarındaki Suriyeli öğrenci sayısı Geçici Eğitim Merkezlerindeki öğrenci sayısını geçmiştir. Devlet okullarında öğrenci sayıları önemli derecede artmasına karşın bu öğrencilerin okula uyum deneyimleri ile ilgili alan yazında yeterince araştırma bulunmamaktadır. Bu çalışmada

devlet okulunda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin okula akademik ve sosyal uyum süreci, bu süreci kolaylaştıran ve zorlaştıran faktörler, okul arkadaşları, öğretmenler ve idareciler bağlamında araştırılarak çözüm önerileri sunulacaktır.

3.2. İzlenen Yöntem ve Teknik

Ortaöğretimde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin okula akademik ve sosyal uyum deneyimlerini araştırmayı amaçlayan bu çalışmada nitel yöntemde sıkça başvurulan görüşme tekniği kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme tekniği ile Suriyeli öğrencilerin akademik, kültürel ve sosyal olarak okula uyum deneyimleri Suriyeli öğrenciler, öğretmenler ve okul idarecileri ile derinlemesine görüşme yapılarak araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu görüşme formuna verilen yanıtlar çerçevesinde veri toplanmaya başlamıştır. Verilerin analizinde Suriyeli öğrencilere sorulan sorulardan elde edilen veriler doğrultusunda temalar oluşturulmuştur. Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Katılımcı sayısının belirlenmesinde verilerin doygunluğa ulaşması dikkate alınmıştır. Elde edilen veriler birbirini tekrarlamaya başladığında veri toplama işlemi sonlandırılmıştır. Araştırmaya ilişkin veriler belirlenen öğrencilerden 23 Mart-12 Nisan 2018 tarihleri arasında derinlemesine görüşme yapılarak toplanmıştır. Araştırmanın etik boyutu kapsamında, her katılımcıya araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiştir.

3.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Üsküdar ilçesinde öğrenim gören 13 Suriyeli ortaöğretim öğrencisi, 7 öğretmen ve 3 idareci oluşturmaktadır. Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde öğrenim gören 13 Suriyeli erkek öğrenci, 7 öğretmen ve 3 idareci ile görüşülmüştür. Çalışma grubunun seçilmesinde, nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklem metodu kullanılmıştır. Katılımcıların görüşleri, gizlilik esasına dayanılarak, isimleri verilmeden kodlanarak aktarılmıştır. "Suriyeli öğrenciler "Öğrenci1, Öğrenci2" şeklinde kodlanarak ifade edilmiştir.

Tablo 1: Suriyeli Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Öğrenci Kod	Yaş	Sınıf Düzeyi	Kardeş Sayısı	Kiminle yaşıyor	Türkiye'de Bulunma Süresi
Öğrenci1	18	12	5	Ailesi ile	9
Öğrenci2	15	9	6	Ailesi ile	5
Öğrenci3	16	10	6	Ailesi ile	5
Öğrenci4	15	10	5	Yurtta	6
Öğrenci5	16	10	5	Ailesi ile	6
Öğrenci6	16	11	4	Ailesi ile	3
Öğrenci7	19	12	10	Yurtta	5
Öğrenci8	16	10	4	Ailesi ile	3
Öğrenci9	14	9	4	Ailesi ile	5
Öğrenci10	17	11	4	Ailesi ile	5
Öğrenci11	15	9	4	Ailesi ile	5
Öğrenci12	15	9	4	Ailesi ile	5
Öğrenci13	16	10	5	Ailesi ile	3

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden sonra okullarında derslerine giren meslek ve kültür öğretmenleri ile görüşme yapılmıştır. Ayrıca okul idarecilerinden üç idareci ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenler “öğretmen1, öğretmen2” şeklinde okul idarecileri “idareci1, idareci2” şeklinde kodlanmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin cinsiyeti, branşı ve çalışma süreleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Görüşme yapılan öğretmenler ve okul idarecilerinin Demografik Bilgileri

Kod	Cinsiyet	Branş	Mesleki Kıdem
Öğretmen1	Kadın	Meslek Dersleri	8
Öğretmen2	Kadın	Meslek Dersleri	15
Öğretmen3	Erkek	Matematik	14
Öğretmen4	Kadın	Biyoloji	25
Öğretmen5	Erkek	Meslek Dersleri	20
Öğretmen6	Erkek	Meslek Dersleri	4
Öğretmen7	Erkek	Edebiyat	15
İdareci1	Erkek	Meslek Dersleri Öğretmeni	16
İdareci2	Erkek	Meslek Dersleri Öğretmeni	14
İdareci3	Kadın	Kültür Dersleri Öğretmeni	20

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek, ikisi arasında yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmede bazı sorular açık uçludur (Saruhan ve Özdemir, 2016: 333). Önceden hazırlanan soruların kılavuzluğunda görüşmenin gerçekleştirilmesi ve görüşmenin akışına bağlı olarak alt sorularla görüşmeyi derinleştirilmesi bakımından araştırmacıya esneklik sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Öğrencilere demografik özellikleri dışında okul arkadaşları, öğretmenleri ve okul idarecileri tarafından kabul edilme, okulda yalnız hissedip hissetmeme, akademik ortalamaları ve okula devam durumu sorulmuştur. Öğrencilerden okulda bu temalarla ilgili hatırladıkları bir olay varsa anlatmaları istenmiştir. Araştırmacı önceden hazırlamış olduğu soruların kılavuzluğunda görüşme anında da amaçlı sorular yönelterek öğrenci ve öğretmenlerin duygu ve düşüncelerini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırma yöntemi ile tasarlanan bu çalışmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizindeki temel amaç elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi verilerin kategorileştirilmesi, temalarının bulunması, verilerin yeniden düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması aşamalarını içermektedir (Saruhan ve Özdemir, 2016: 369). Bulgular uygun görülen ve gerekli olan yerlerde sayısallaştırılarak sunulmuştur. Nitel bulgular analize açıklık getirmek, güvenilirliği arttırmak için nicel ifadeler kullanılarak belirtilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 178).

Analiz sürecinde, öncelikle yazılı formlar deşifre edilip çözümlenmiştir. Suriyeli öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşleri, ifadelerinin benzerliğine göre gruplamalar yapılmıştır. Görüşme yapılan öğrenci, öğretmen ve idarecilere birer kod (Öğrenci1, Öğretmen1, İdareci1...) numarası verilerek açıklamalar yapılmıştır. İncelenen verilerde önem taşıdığı değerlendirilen

kısımlar belirlenerek kategoriler elde edilmiştir. İçerik analizinde benzer kodların bir araya gelmesi ile temalar ortaya çıkmıştır.

3.6. Araştırma Bulguları

Araştırma sürecinde elde edilen bulgular araştırma soruları ve araştırmanın temaları doğrultusunda sunulmaktadır. Katılımcıların görüşleri, gizlilik esasına dayanılarak, isimleri verilmenden kodlanarak aktarılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların bir bölümü frekans dağılımları biçiminde tablolaştırılarak ve araştırmaya katılanların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak ifade edilmiştir. Araştırma bulguları iki bölüm halinde sunulmuştur. İlk kısımda Suriyeli öğrencilerin okula akademik uyumu ile ilgili Türkçe konuşma, okuma ve yazma becerisi, okula devamsızlık gün sayısı ve 1. Dönem not ortalaması değerlendirilmiştir. Ayrıca okula akademik uyum ile ilgili Suriyeli öğrencilerin, öğretmenlerinin ve okul idarecilerinin görüşlerine yer verilmiştir. İkinci kısımda ise Suriyeli öğrencilerin sosyal ve kültürel uyumları ile ilgili Suriyeli öğrencilerin, derslerine giren öğretmenlerinin ve okul idarecilerinin görüşleri aktarılmıştır.

3.6.1. Okula Akademik Uyum

Suriyeli öğrencilerin akademik uyumunu ortaya koymak için öğrencilerin akademik bazı becerileri incelenmiştir. Öğrencilerin Türkçe konuşma, okuma ve yazma becerileri öğrencilerin kendi ifadelerine göre “iyi”, “orta”, “zayıf” biçiminde kodlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin 2017-2018 eğitim öğretim yılı birinci dönem not ortalamalarına ve eğitim yılı içerisinde 18 Eylül 2017 – 13 Nisan 2018 tarihleri arasında devamsızlık gün sayıları tespit edilmiştir. Bütün bu veriler tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Suriyeli Öğrencilerin Akademik Uyumu ile İlgili Bazı Veriler

Öğrenci	Sınıf Düzeyi	Türkçe Konuşma Becerisi	Okuma Becerisi	Yazma Becerisi	1. Dönem ortalama	Devamsızlık
Ö1	12	İyi	İyi	İyi	73	20
Ö2	9	Orta	Orta	Zayıf	39	17
Ö3	10	İyi	İyi	Orta	53	12
Ö4	10	İyi	İyi	Orta	52	14
Ö5	10	İyi	İyi	Orta	44	40
Ö6	11	İyi	İyi	İyi	76	7
Ö7	12	İyi	İyi	İyi	86	7
Ö8	10	İyi	İyi	İyi	85	13
Ö9	9	Orta	Zayıf	Zayıf	47	16
Ö10	11	İyi	Orta	Orta	65	9
Ö11	9	İyi	Orta	Orta	49	22
Ö12	9	İyi	Orta	Zayıf	40	30
Ö13	10	İyi	Orta	Orta	51	13

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin Türkçe konuşma becerisinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Sadece iki 9. sınıf öğrencisi konuşma düzeylerini “orta” düzey olarak ifade etmektedirler. Türkçe okuma becerileri incelendiğinde 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin kendilerini “iyi” düzey olarak ifade ettikleri özellikle 9 ve 10. sınıf öğrencilerinin “orta/iyi” düzey olarak ifade ettikleri görülmektedir. 9. sınıflardan bir öğrenci okuma becerisini “zayıf” düzey olarak ifade etmiştir. Öğrencilerin yazma becerileri incelendiğinde 11 ve 12. sınıf öğrencileri kendi becerilerini iyi olarak ifade ederken 9 ve 10. sınıf öğrencileri “zayıf/orta” düzey olarak ifade etmiştir.

Öğrencilerin 1. dönem ortalamaları incelendiğinde genel olarak öğrenci ortalamaları 9. sınıflardan 12. sınıflara doğru artış eğilimindedir. Okuma ve yazma becerilerinde yetersizliğinin dönem ortalamaları üzerinde olumsuz etkisi olduğu görülmektedir. Öğrenci devamsızlıkları 7 ile 40 gün arasında değişmektedir. Öğrencilerin devamsızlığı ile dönem ortalaması arasındaki ilişkiye bakıldığında özellikle 9 ve 10. sınıflarda devamsızlık arttıkça not ortalamasının düştüğü görülmektedir. Bu durum devamsızlık arttıkça not ortalamasının düşmesi ile açıklanabileceği gibi öğrencilerin düşük not almaları sonrasında okuldan soğuyup devamsız yapmaları ile de ilgili olabilir.

Suriyeli Öğrencilerin Okula Akademik Uyum ile İlgili Görüşleri

Öğrencilerin okula akademik uyum durumlarını öğrenmek için okula akademik uyumlarını zorlaştıran ve kolaylaştıran faktörler sorulmuştur. Öğrencilerin 3 ile 8 yıl arası Türkiye’de olduğu değerlendirildiğinde Türkçe konuşma becerisini elde ettiklerini ancak özellikle 9. sınıfta Türkçe okuma ve yazma, 10. sınıflarda da Türkçe yazma konusunda zorlukları olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumdan dolayı öğrenciler sınav sorularını anlamakta zorlandıklarını ve özellikle daha çok yazı yazma gerektiren klasik sınavlarda başarılarının düşük olduğunu ifade etmektedirler. Öğrenciler İmam Hatip Lisesinde eğitim görmesinin Arapça, Kur’an-ı Kerim, Hadis gibi derslerinden dolayı okul başarılarına katkı sağladığını, okula akademik uyumu kolaylaştırdığını, dille ilgili edebiyat, tarih gibi derslerin ise akademik uyumu zorlaştırdığını ifade etmektedirler. Öğrencilerin akademik uyumla ilgili görüşleri şöyledir:

“Geçen yıl bazı derslerde zorlandım. Özellikle Türkçeden dolayı zorlandım. Diğer derslerde edebiyat dersinde ve sınavlarda zorladım. 9. sınıfta Arapça bilen hocalar kolaylık sağladı. Ayrıca okulda başka Suriyeli öğrencilerin olması okula alışmamda kolaylık sağladı.” (Öğrenci3).

“Dil konusu, maddi zorluklar, arkadaşlık ilişkileri ve bazı öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere olumsuz bakışı, sınavlar okula uyumumu olumsuz etkiledi. Ancak okul idarecilerinin iyi davranması, Türk arkadaşlarımdan desteği ve okulun imam hatip olması işleri kolaylaştırdı.” (Öğrenci4).

“Bazı öğrencilerin benimle ilgilenmesi, bazı öğretmenlerin ilgilenmesi okula alışmamı kolaylaştırdı. Okulun İmam Hatip Lisesi olması alışmamı kolaylaştırdı. Karma okula gitmek istemedim. Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) dersi anlamak kolay burada ise Türkçe öğrenmek daha kolay.” (Öğrenci5).

“Türkçe yazma konusunda zorlandım. Sayısal derslerin sınavlarını rahatlıkla yapabiliyorum ancak sözel derslerde özellikle yazma gerektiren derslerde zorluk yaşıyorum. Sınavlar çoktan seçmeli olunca daha rahat yapabiliyorum. Üst sınıflarda Suriyeli öğrenci olması okula alışmamı kolaylaştırıyor. İhtiyacım olduğunda onlardan yardım alacağımı biliyorum.” (Öğrenci10).

“Okuma, yazmada ve sınavlarda zorlandım. Soruyu okuyorum ancak anlamıyorum. Dille ilgili tarih ve edebiyatta zorlandım. Edebiyatta öğretmen kitap okutuyor, sınavda çıkacağını söylüyor ancak ben okuyamıyorum. Okuduğumda zor anlıyorum. Suriyeli öğrencilere uygun soru hazırlamaları iyi olurdu.” (Öğrenci13).

Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Suriyeli Öğrencilerin Akademik Uyumunu İle İlgili Görüşleri

İmam Hatip Lisesinde Arapça, Kur’an-ı Kerim gibi meslek derslerine giren öğretmenler öğrencilerin özellikle Arapça ve Kur’an-ı Kerim derslerinde başarılı olmalarının bu öğrencileri

diğer dersleri başarmak için motive ettiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca Suriyeli öğrencilerin sınıfta Arapça konuşmaya yardımcı olduğunu ancak bu öğrencilerinde Arapça dilbilgisinde zorlanabildiğini, dolayısı ile diğer dersler gibi bu derse de çalışmak zorunda olduklarını ifade etmektedirler. Akademik uyum konusunda en temel sorunun Türkçe okuma ve yazma olduğu birçok öğretmen tarafından ifade edilmektedir. Bu sorunun çözümü için edebiyat derslerinde destek odasında kaynaştırma uygulamasının iyi olacağı önerilmektedir. Öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin akademik uyumu ile ilgili ifadeleri şu şekildedir.

“İmam Hatip Lisesinde olmaları Arapça, Kur’an-ı Kerim, Fıkıh, Hadis gibi derslerde kolaylık sağlıyor bu öğrencilere ve bu öğrencilerin sınıfta varlığı diğer öğrencilerin sınıfta Arapça konuşmasına yardımcı oluyor. Ancak Türkçe yazma ve okumada özellikle 9. sınıf seviyesinde zorluk yaşıyorlar. Hepsinin Türkçe konuşma, yazma ve okuma düzeyi farklı farklı. Bundan dolayı bu öğrencilere Türkçe okuma, yazma ve konuşmada “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı”nın uygulanması kurslardan daha faydalı olacaktır.” (Öğretmen1).

“Öğrencilerin genel olarak Türkçe konuşmaları iyi, ancak 9 ve 10. sınıftaki öğrencilerde Türkçe okuma ve yazmada sorunlar olabiliyor. Bu durumda öğrencilerin sınavlarına yansıyor. Bu öğrenciler için edebiyat dersinde ders sonrası destek odasında Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı uygulanabilir.” (Öğretmen7).

“Akademik uyumları genel olarak iyi. Türkçe okuma ve yazmada zorluk yaşıyor. Bu durum diğer dersleri de etkileyebiliyor. Okul dışı Türkçe kitap okuma ile bu beceriler desteklenebilir.” (Öğretmen5).

Öğretmenler bazı Suriyeli öğrencilerde devamsızlık, boş vermişlik duygusunun zaman zaman olduğunu, bu durumun aile kaybı, ebeveyn takibinin yeterince olmaması ya da burada düzen kuramama ile bir ilgisinin olabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca sosyal ilişkiler konusunda diğer öğrencilerle iletişimleri iyi olan bu öğrencilerin özellikle not konusunda öğretmen desteğinin diğer öğrencilerde kıskançlık duygusuna yol açabildiğini bir öğretmen ifade etmiştir. Öğretmenlerin ifadeleri şöyledir:

“Bir öğrencim Arapça biliyor ancak hareketlerden dolayı Kur’an-ı Kerim okumakta zorluk yaşıyor. Bazı Suriyeli öğrenciler çok başarılı, her dersi başarıyorlar. Okulda dereceleri var. Ancak bazı Suriyeli öğrencilerde devamsızlık, dersleri boş vermişlik söz konusu. Savaşta gelme, aile kaybı, ebeveyn takibinin olmaması, burada düzeni kuramama ile bir ilgisi var mı bu boş vermişliğin bilemiyorum.” (Öğretmen2).

“Bazı öğrenciler benim dersimde başarılı, özellikle 10 ve 11. sınıftaki öğrenciler. Bazı öğrenciler ise boş vermiş gibi, derse ilgi göstermiyorlar. Bu öğrenciler Türkiye’de kalıcı. Ona göre değerlendirip başarılı Suriyeli öğrencilerin örnekliğinden yararlanmak lazım.” (Öğretmen3).

“Suriyeli öğrencilerin akademik uyumu iyi durumda. Matematik ve İngilizce derslerinde başarılılar. Türkçeyi de kısa zamanda öğrendiler. Ancak özellikle diğer öğrenciler öğretmenlerin bu öğrencilere not konusundaki desteklerini kıskanıyorlar. Arapça ve Kur’an-ı Kerim dersinde daha iyi yaptıkları için zaten avantajlı olduklarını düşünüyorlar.” (Öğretmen4).

Okul idarecileri akademik zorluğun özellikle 9. sınıfta yaşandığını ve bunun da Türkçe okuma ve yazma ile ilgili olduğunu, okul öğretmenlerinin bu öğrencilere karşı kolaylaştırıcı bir yaklaşım içinde olduğunu ifade etmektedirler.

“9. sınıfta Türkçe ve arkadaşlık ilişkileri konusunda zorluk yaşıyorlar. Aynı sınıfa iki Suriyeli öğrenci yerleştirmemiz öğrencinin desteklenmesi, yalnız kalmaması açısından kolaylık sağlarken Türkçe öğrenimi açısından olumsuz etkisi olabiliyor. Aynı sınıfta iki Suriyeli öğrencinin birbirleri ile yoğun Arapça iletişim kurmaları Türkçe öğrenimini geciktirebiliyor. Bu öğrencilere sadece edebiyat dersi için kaynaştırma programı uygulanabilir.” (İdareci1).

“11 ve 12. sınıflarda zorluk yaşamıyorlar ancak lise birinci sınıfta okuma, yazmada sorunlar yaşanabiliyor. Öğrenciler okuduğunu anlamadığı için sınavlarla yapamadığını ifade ediyor. Öğretmenler bu öğrencilere karşı kolaylaştırıcı bir yaklaşım sergiliyor.” (İdareci2).

3.6.2. Okula Sosyal Uyum

Bu bölümde Suriyeli öğrencilerin okula sosyal uyumunu öğrenmek için diğer öğrenciler, öğretmenler ve okul idarecileri ile ilişkileri araştırılmıştır. Öğrencilerin sınıf ve okuldaki diğer öğrenciler tarafından kabul edilme durumlarını öğrenmek için sınıftaki ve okuldaki diğer arkadaşları ile iletişim biçimleri, arkadaşlık ilişkileri araştırılmıştır. Suriyeli öğrencilerin okula uyumu ve diğer öğrencilerle kaynaşma durumları hakkında daha açıklayıcı olacağı düşüncesi ile bu öğrencilerin en yakın 2 arkadaşının Suriyeli mi yoksa diğer öğrencilerden mi oluştuğu öğrenilmiş ve cevaplar tablolaştırılarak analiz edilmiştir. Suriyeli öğrencilerin okuldaki öğretmenler tarafından kabul edilme düzeyini öğrenmek için “Okuldaki öğretmenler tarafından kabul edilmediğin ya da istenmediğini hissettiğin oldu mu, sana karşı önyargıları var mı? Şeklinde soru yöneltilmiştir. Aynı soru okul idarecilerinin Suriyeli öğrencileri kabul düzeylerini öğrenmek için de sorulmuştur.

Suriyeli Öğrencilerin Okul Arkadaşları Tarafından Kabulleri ile İlgili Görüşleri

Öğrencilerin sınıf ve okuldaki diğer öğrenciler tarafından kabul edilme durumlarını öğrenmek için sınıftaki ve okuldaki arkadaşları ile iletişim biçimleri, arkadaşlık durumları sorulmuştur. Genel olarak Suriyeli öğrenciler okul arkadaşlarının kendileri ile iyi iletişim içinde olduğunu ve etkinliklere davet ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerden bir kısmı okula yeni başlarken zorluk yaşadıklarını, bazı arkadaşlarının kendilerini kabul etmek istemediği, oyunlarına davet etmediklerini ifade etmişlerdir.

“Geçen yıl bazı öğrenciler Suriyeli öğrencilere tavır aldı. Ancak bu yıl böyle bir durum yaşanmadı. İstisna bir durumdu. Bazı öğrencilerin okul idarecileri sizi çok seviyor, ayrımcılık yapıyorlar. Gidin Suriye’ye savaşın, bizi ekmeğimizden ettiniz, işimizi alıyorsunuz şeklinde ifadeleri oluyordu.” (Öğrenci1).

“Geçen yıl sınıfta bana karşı önyargıları olan birkaç öğrenci vardı, benimle oyun oynamıyorlardı. Kaba davranıyorlardı. Bazı öğrenciler bu Suriyeliler niye kaçtılar ülkelerinden, ülkelerine dönsünler diyorlar. Bunları duyunca üzülüyorum.” (Öğrenci3).

“Arkadaşlarımı ve okulumu seviyorum. Sınıftaki ve okuldaki arkadaşlarım benimle konuşuyor, sohbet ediyoruz. Ancak 9. sınıfta, okula ilk geldiğimde zorlandım. Oyundan atıyorlardı 9. sınıfta, ezik gibi görüyorlardı. 10. sınıfta artık oynuyorlar.” (Öğrenci6).

“Benim iletişimim iyi olduğu için diğer arkadaşlarımın da bana karşı iletişimleri iyi, yakın davranıyorlar. Okuldaki arkadaşlarımın bana karşı davranışları benim iletişimime bağlı. Mesela sınıftaki bir Suriyeli öğrenci sadece Suriyelilerle iletişim kuruyor, o nedenle diğerlerinin de iletişimi ona karşı zayıf.” (Öğrenci8).

Suriyeli öğrencilerin okula uyumu ve diğer öğrencilerle kaynaşma durumları hakkında bir veri olacağı düşüncesi ile bu öğrencilerin okuldaki en yakın 1. ve 2. arkadaşlarının Suriyeli mi yoksa diğer öğrencilerden mi oluştuğu sorulmuştur. Tablo 4’te Suriyeli öğrencilerin en yakın 2 arkadaşının vatandaşlık durumu görülmektedir.

Tablo 4: Suriyeli Öğrencilerin Yakın Arkadaş Tablosu

Öğrenci	1. Arkadaşı	2. Arkadaşı
Ö1	Suriye Vatandaşı	Türkiye Vatandaşı
Ö2	Suriye Vatandaşı	Suriye Vatandaşı
Ö3	Suriye Vatandaşı	Türkiye Vatandaşı
Ö4	Türkiye Vatandaşı	Yok
Ö5	Türkiye Vatandaşı	Filistinli
Ö6	Suriye Vatandaşı	Türkiye Vatandaşı
Ö7	Suriye Vatandaşı	Türkiye Vatandaşı
Ö8	Türkiye Vatandaşı	Türkiye Vatandaşı
Ö9	Türkiye Vatandaşı	Türkiye Vatandaşı
Ö10	Türkiye Vatandaşı	Suriye Vatandaşı
Ö11	Türkiye Vatandaşı	Suriye Vatandaşı
Ö12	Türkiye Vatandaşı	Türkiye Vatandaşı
Ö13	Suriye Vatandaşı	Türkiye Vatandaşı

Tablo 4 incelendiğinde 13 Suriyeli öğrencinin en yakın 1. arkadaşının 6’sı Suriyeli öğrencilerden 7’si Türkiye vatandaşlarından oluşmaktadır. 2. en yakın arkadaşları incelendiğinde bir öğrencinin arkadaşı olmadığı, bir öğrencinin Filistinli bir öğrenci ile yakın arkadaş olduğu, 3 öğrencinin Suriyeli arkadaşı olduğu ve 8 öğrencinin arkadaşlarının Türkiye vatandaşı öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Bu veriler öğrencilerin Suriyeli diğer öğrenciler dışında Türkiye vatandaşı öğrencilerle de kaynaştığını, iletişim kurduğunu göstermektedir.

Suriyeli Öğrencilerin Okul Öğretmenleri Tarafından Kabulleri ile İlgili Görüşleri

Görüşülen öğrenciler genel olarak okula ilk geldiklerinde uyum sağlamakta zorluk yaşadıklarını üst sınıflara geçtikçe uyumun kolaylaştığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerinde genel olarak kendilerini olumlu yaklaştıklarını diğer öğrencilerinden farklı davranmadıklarını ancak birkaç istisna olduğunu ifade etmişlerdir. Olumsuz durumların öğrencilerin Türkçe konuşmasında yetersizlik, not vermede farklı yaklaşımlar ve ders içerisindeki önyargılardan kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin öğretmenler tarafından kabulleri ile ilgili görüşleri şöyledir:

“Öğretmenler başarıya bakar, o konuyu öğrenip öğrenmediğini değerlendirir. Nereli olduğunla, etnik kimlikle ilgilenmez. Bana karşı diğer öğrencilerden farklı bir yaklaşım hissetmedim.” (Öğrenci8).

“Bazı derslerde özellikle tarih dersi gibi derslerde bazı öğretmenlerin farklı yaklaşımlarının olabiliyor. Mesela öğretmenin ‘Araplar bizi arkadan vurdu’ gibi bir ifadesinin sınıfta beni çok rahatsız ettiğini söyledim. Sınıftaki öğrenciler duruma müdahale etti. Benim ifadelerimi destekledi.” (Öğrenci1).

“Genel olarak öğretmenler çok iyi davranıyor. Ancak birkaç öğretmen var, daha iyi not hak ettiğim halde bana iyi not vermedi. Bana önyargılı olduğunu düşündüğüm öğretmene soru sormaya çekiniyorum.” (Öğrenci4).

“Bize karşı iletişimleri iyi. Sadece birkaç öğretmen farklı davranıyor. Hatalı Türkçe konuştuğumda bazen dalga geçiyor, sınıftakiler de gülüyor. Bu beni

rahatsız ediyor, Suriyeli öğrencilerin istenmediğini düşündüğüm oluyor.” (Öğrenci13).

Öğretmen ve Okul İdarecilerinin Suriyeli Öğrencilerin Sosyal Uyumuna İle İlgili Görüşleri

Öğretmenler genel olarak Suriyeli öğrencilerin okula uyum sağladığını, özellikle okula ilk gelen Suriyeli öğrencilerin başarılı ve uyumlu olmasının öğrenci ve öğretmenler üzerinde olumlu bir intiba bıraktığını, böylece yabancı öğrenciler için okulda iyi bir iklim oluştuğunu ifade etmektedirler. Ayrıca bu öğrencilerin okul için bir zenginlik olduğunu, bu öğrencileri örnek gösterip diğer öğrencilere vatan, bayrak, millet konusunda örnekler verdiklerini, değer aktarımı yapabildiklerini ifade etmektedirler. Bu öğrencilerin bazılarının yaşadığı dışlanmanın sosyal iletişim becerileri yetersizliği ile ilgili olduğunu bir öğretmen ifade etmiştir. Öğretmenlerin sosyal uyumla ilgili görüşleri şöyledir:

“Diğer öğrencilerle Suriyeli öğrenciler kaynaşmış durumdadır. Ancak bu öğrencilere yüksek pozitif ayrımcılık yapıp yüksek puan verdiğinizde diğer öğrencilerden tepki gelebiliyor. Bunun dışında etkinlik ve oyun paylaşımında herhangi bir sorun yaşanmıyor. Bu öğrencilerin ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmalarını örnek gösterip vatan, bayrak konularında değer öğretimi yapabiliyorum.” (Öğretmen2).

“Suriyeli öğrencileri kabul edici bir okul iklimi var. Fakat bu öğrencileri dışlayan öğretmenler de olabiliyor. Ancak idarenin ve öğretmenlerin çoğunluğunun kabullenici olduğu bir ortamda bu öğretmenler azınlıkta kalıyor.” (Öğretmen1).

“Genel olarak Suriyeli öğrenciler diğer öğrencilerle iyi anlaşılıyor. Saygılılar. Ancak bazı öğrencilerin derse katılımı, akademik başarısı zamanla değişiyor. Bu öğrenciler geçmişte ne yaşadılar, ne sorunları oluyor bu konuyla ilgili birebir ilgi ve desteğe ihtiyaçları var.” (Öğretmen4).

“Öğrencilerden iletişim becerileri, oyun becerileri iyi olanlar okula kolay uyum sağlıyor, dışlanmıyorlar. Ancak özellikle sosyal iletişim becerileri düşük, oyun becerileri zayıf olan Suriyeli öğrenciler dışlanmaya aday oluyorlar. Bu öğrencilerin sosyal iletişim becerilerinin güçlendirilmesi gerekiyor.” (Öğretmen6).

Okul idarecileri Suriyeli öğrencilerin okula sosyal uyumunun iyi olduğunu, başlangıçta bu öğrencilere olumsuz yaklaşan öğretmen ve öğrencilerin olduğunu, ancak öğretmen ve idarecilerin ilgili yaklaşımı sayesinde bu olumsuzluğun zamanla azaldığını ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerin özellikle 9. sınıf düzeyinde akademik ve sosyal destek ihtiyaçları olduğunu ifade etmişlerdir. İdarecilerin görüşleri şöyledir:

“Öğrencilerin okulu sevme durumları, iletişimleri iyi. Okul idarecileri ilgi gösterdikçe, öğretmenler de kolaylaştırıcı yaklaşıyor, ilgileniyor bu öğrencilerle. Öğretmen ve idareciler bu öğrencilere destek verdikçe öğrencilerin okula ait olma duyguları artıyor.” (İdareci3).

“Okula ilk gelen Suriyeli öğrencilerin başarılı ve uyumlu öğrenciler olması sonradan gelen öğrencilerin uyumunu da etkiliyor. Bazı öğretmenlerin olumsuz yaklaşımı varken bu yaklaşım zamanla törpülandı.” (İdareci1).

“9. sınıf öğrencilerinde bocalama olabiliyor. Hem akademik hem de sosyal uyum konusunda öğrencilerin desteğe ihtiyacı oluyor. Ancak daha üst sınıf

düzeylerinde beraber oyun oynamada, ders çalışmada sorun yaşanmıyor.”
(İdareci2).

Tartışma

Devlet okulunda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin okula akademik ve sosyal uyum süreci, bu süreci kolaylaştıran ve zorlaştıran faktörlerin neler olduğunun araştırıldığı bu çalışmada Suriyeli öğrencilerin görüşleri, derslerine giren öğretmenler ve okul idarecilerin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu görüşlere katkı sağlaması açısından öğrencilerin not ortalamaları, devamsızlık bilgileri, arkadaş tercihleri ve Türkçe konuşma, yazma ve okuma düzeyleri incelenmiştir. Ortaöğretimde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin akademik uyumları incelendiğinde akademik uyumu etkileyen temel sorunun öğrencilerin Türkçe konuşmasından daha çok Türkçe okuma ve yazma becerileri olduğu görülmektedir. Özellikle 9 ve 10. sınıflarında bu sorun akademik uyumu zorlaştırmakta 11 ve 12. sınıf düzeyinde okuma ve yazma becerileri gelişmektedir. Okuma ve yazma becerileri aynı zamanda öğrencilerin sınav performanslarını olumsuz etkilemekte, çoktan seçmeli sınavlara göre daha fazla yazı yazma gerektiren klasik sınav türlerinde öğrenciler zorlanmakta ve düşük notlar almaktadırlar. Okula devamsızlık 9 ve 10. sınıftaki öğrencileri daha üst sınıf öğrencilere göre daha olumsuz etkilemektedir. 9 ve 10. sınıf öğrencilerinin okula devamsızlık gün sayısı ve birinci dönem not ortalaması karşılaştırıldığında okula devamsızlık arttıkça bu öğrencilerin not ortalaması düştüğü görülmektedir. Öğrencilerin not ortalaması düşük olduğu için başaramıyorum düşüncesi ile devamsızlık yaptığı da düşünülebilir.

Bu sonuçlar öğrencilerin akademik uyumunun artırılmasının öğrenci devamsızlığını azaltacağını düşündürmektedir. İmam Hatip Lisesinde öğrenim görüyor olmak Arapça, Kur'an-ı Kerim, Hadis gibi derslerden dolayı bu öğrencilerin akademik uyumunu destekleyici faktörlerdendir. Ancak tarih, edebiyat gibi daha çok okuma ve yazma gerektiren dil ağırlıklı dersler öğrencileri zorlamakta ve akademik uyumu olumsuz etkilemektedir.

Suriyeli öğrencilerin arkadaşları tarafından kabulleri ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde öğrencilerin özellikle okula yeni başladığında, 9. sınıfta arkadaşları tarafından kabul edilmekte sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu sorunlar etkinliklerden, oyundan dışlanma, kaba davranılma gibi çeşitli olumsuz davranış biçimlerini içermektedir. Suriyeli öğrencilerin arkadaşları tarafından kabul edilmede en önemli faktörün öğrencilerin iletişim becerileri olduğu görülmektedir. İletişim becerileri daha iyi olan öğrencilerin diğer öğrenciler tarafından kabulü daha kolay olmaktadır. Az sayıda öğrencinin de ülkedeki mültecilerle ilgili siyasi gündeme bağlı olarak bu öğrencilere olumsuz yaklaşımlar içinde olduğu, dışladığı görülmektedir. Öğrenciler daha çok 9 ve 10. sınıf seviyesinde bu sorunları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Daha üst sınıftaki öğrencilerin olumsuz yaklaşımlardan etkilenmemeleri bu öğrencilerin okulda öğretmen ve diğer öğrencilerle kurduğu sosyal ilişki ağlarını ile ve baş etme becerilerinin gelişmesi ile bu sorunların üstesinden geldikleri şeklinde değerlendirilebilir.

Suriyeli öğrencilerden bir kısmı okul öğretmenlerinin kendilerine diğer öğrencilerden farklı davranmadığını, öğretmenlerin başarıya baktığını ifade etmektedirler. Ancak öğrencilerden bazıları öğretmenlerin not verirken kendisine olumsuz yaklaşım hissettiğini ve bu nedenle öğretmene soru sormaktan çekindiğini, Türkçeyi hatalı konuştuğunda da bunun dalga konusu olabildiğini ifade etmektedirler. Bütün bu değerlendirmelerden öğretmenlerin genel olarak öğrencilere kabul edici bir yaklaşımı olduğu ancak daha az sayıda öğretmenin olumsuz yaklaşımlarını düşük notla ya da öğrenciye karşı ilgisiz bir yaklaşımla gösterdiği görülmektedir.

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin uyumu ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde okula ilk gelen Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarının iyi olmasının bu öğrencilere olumlu bakışı desteklediğini, öğrenciler arasında ciddi bir sorun yaşanmamasının yabancı öğrenciler için okulda iyi bir iklim sağlanmasına katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Okul idarecileri okula Suriyeli

öğrenciler geldiğinde bazı öğretmenlerin rahatsız olduğunu ancak idarecilerin olumlu yaklaşımları, genel olarak öğretmenlerin olumlu yaklaşımı, öğrencilerin okul başarılarının iyi olması gibi faktörlerin bu öğretmenlerin olumsuz yaklaşımlarını azalttığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin okula yeni başladığında akademik ve sosyal desteğe daha fazla ihtiyaç duyduklarını, bu desteğin sonraki sınıflardaki uyumu artırdığını ifade etmektedirler.

Öneriler:

i) Akademik uyum ile sosyal uyum birbirini beslemektedir. Akademik olarak uyum sağlamış öğrencinin sosyal uyumu da kolaylaşmakta, aynı şekilde sosyal uyum becerisi de akademik başarıyı artırmaktadır. Bu nedenle akademik ve sosyal uyum süreçlerini birbirinden ayırmadan iki süreci de desteklemek gerekmektedir.

ii) Ortaöğretimde akademik uyumu zorlaştıran ve öğrencilerin düşük not almasına yol açan en büyük sorun öğrencilerin Türkçe konuşmasından çok Türkçe okuma ve yazma becerileridir. Öğrencilerin bu becerileri de farklı düzeylerde olduğundan öğrencilere Türk Dili ve Edebiyatı dersi için destek odasında bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) uygulanabilir.

iii) Akademik ve sosyal uyumda yaşanan sorunlar okula devamsızlık olarak görülmektedir. Suriyeli öğrencilerin okula devamsızlıkları ayrıntılı olarak incelenerek bu sorunun akademik uyum sorunundan mı yoksa dışlanma gibi sosyal uyum sorunlarından mı kaynaklandığı tespit edilmeli, çözümler bu incelemeye göre geliştirilmelidir.

iv) Ortaöğretimde özellikle 9 ve 10. sınıf seviyesinde öğrenciler dışlanma ile karşılaşmaktadırlar. Akran baskısının en yoğun yaşandığı bu sınıf seviyesinde Suriyeli öğrencilerin okula aidiyet duygularını artırmak için oryantasyon çalışmaları, öğrencileri güçlendirici grup çalışmaları, hoş geldin günü etkinlikleri düzenlenebilir.

v) İletişim becerileri daha zayıf öğrencilerin dışlanmaya aday oldukları bilinmektedir. Bu öğrenciler sığınmacı olduğunda dışlanma riski daha da artmaktadır. Suriyeli öğrencilere iletişim becerilerini artırıcı güvenli davranış eğitimi, iletişim becerileri eğitimi okul rehberlik servisleri aracılığı ile ya da rehberlik araştırma merkezinde çalışan psikolog, psikolojik danışman, sosyal çalışmacı aracılığıyla verilebilir.

vi) Mülteci öğrencilere öğretmenlerin ve diğer öğrencilerin genel olarak yaklaşımları olumlu iken daha az sayıda öğretmen ve öğrencinin bu öğrencilere önyargılı ve dışlayıcı yaklaşımları olduğu görülmektedir. Öğretmenlere ve öğrencilere yönelik mültecilik, farklılık eğitimi, hoşgörü ve çok kültürlülük eğitimi verilebilir.

KAYNAKÇA

- Apak, H. (2015). *Suriyeli Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği*. Birey ve Toplum, 5, 125-142.
- Coşkun, İ., Emin, N. M. (2016). “*Türkiye’deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası, Fırsatlar ve Zorluklar*”. SETA Yayınları. Turkuaz Haberleşme ve Yayıncılık, İstanbul.
- Deniz, A.Ç. Hülür, A. B. ve Ekinci, Y. (2016). *Suriyeli Sığınmacıların Karşılaştığı Sosyal Dışlanma Mekanizmaları*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2016, s.17-40.
- Erdem, C. (2017). *Sınıftan Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar ve Çözüme Dair Öneriler*. Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 2017, s.26-42.

- Efe, İ. (2015). *Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar*. SETA Yayınları. Turkuaz Haberleşme ve Yayıncılık, İstanbul.
- Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Raporu (2018). http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik adresinden 17 Mart 2018 tarihinde alınmıştır.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Raporu (2017). https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_10/23112120_YINTERNET_BYLTENY_23-10-2017.pdf adresinden 4 Nisan 2018 tarihinde elde edilmiştir.
- Kara, Ö. T., Yiğit, A. ve Ağırman, F. (2016). *Çukurova Üniversitesi Türkçe öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin Suriyeli mülteci kavramına ilişkin algılarının incelenmesi*. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 12(4), 945-961.
- Kağnıcı, Y. D. (2017). *Suriyeli Mülteci Çocukların Kültürel Uyum Sürecinde Okul Psikolojik Danışmanlarına Düşen Rol ve Sorumluluklar*. Elementary Education Online, 2017; 16(4): 1768-1776.
- MEB. (2017). Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü <https://hbogm.meb.gov.tr/www/suriyeli-ogrencilere-yonelik-koordinasyon-toplantisi-duzenlendi/icerik/589> 3 Nisan 2018 tarihinde alınmıştır.
- MEB. (2014). Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Yabancılarla Yönelik Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Genelgesi http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html
- MEB. (2015). Strateji Geliştirme Başkanlığı 2015-2019 Stratejik Planı http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf adresinden 19 Mart 2019 tarihinde elde edilmiştir.
- Mercan Uzun, E. ve Bütün, E. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri*. Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 1,1, 72-83.
- SETA. (2017). *Engelleri Aşmak: Türkiye'de Suriyeli Çocukları Okullandırmak*, 2017, Turkuaz Haberleşme ve Yayıncılık, İstanbul.
- ORSAM. (2014). “Suriye’ye Komşu Ülkelerde Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar, Öneriler”, Rapor No: 189, 2014.
- Sakız, H. (2016). *Göçmen çocuklar ve okul kültürleri*. Göç Dergisi, 2, 65-81.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). *İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25(1), 208-229.
- Saruhan C. Ş. ve Özdemir A. (2016). *Bilim, Felsefe ve Metodoloji*. Beta Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.